

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

ביהמ"ד דקה

דרכי יצחק

St. Thomasstraat 26 2018 Antwerpen

שפיקוב

פסחים צ' עמוד א'

בגמ', אמר אביי אי לאו דאוקמיה רבי אושעיא לההיא בממנה זונה על פסחו, ורבי היא, הוה מוקמינא לה לההיא בקדשים קלים, ואליבא דרבי יוסי הגלילי.

א. הרמב"ם (פ"ב מגיבה ה"א) פסק: "הגונב קדשים מבית בעליהן בין קדשי קדשים בין קדשים קלים בין קדשים שאין הבעלים חייבין באחריותן בין קדשים שהבעלים חייבין באחריותן הרי זה פטור מן הכפל ומתשלומי ארבעה וחמשה שנאמר וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש". והשיג עליו הראב"ד: "א"א גנב נכסי הקדש משלם קרן וחומש ואשם להקדש שהרי מעל". ובביאור ש"י הרמב"ם כתבו הנו"כ שם (ע"י מ"מ ולח"מ) דס"ל כר"י הגלילי דקדשים קלים ממון בעלים הם, ולכך לא מעל, ומה שנפטר מכפל הוא דמיעט' קרא, עיי"ש. ומשמע, דהראב"ד ס"ל דלא פסקינן כר"י הגלילי, והוי מועל אף בקדשים קלים, וגונב ולא ידע שהם קדשים, הוי מועל בשוגג וחייב בקרן וחומר ואשם.

ויש לי בס"ד כמה הרהורי דברים בסוג', במה דקאמר אביי דנתן קדשים באתננה דמותרין, דקאמר רבי אושעיא דקאי כרבי דפסח ממון בעלים הוא, ולכך בעי קרא להתיר קדשים אלו, ומשמע דבשאר קדשים אי היה נותן לה באתננה היה פשוט שמתרין אף ללא הקרא דאו נדר, כיון דאינו ממון בעלים. ועלה קאמר אביי, דאיהו סבר למימר איפכא, דבאתננה קאי כר"י הגלילי דקדשים קלים ממון בעלים, וברייתא דמעוה פסח קאי כרבי.

ומשמע, דללא ש"י ר"י הגלילי דכל הקדשים קלים ממון בעלים הם, או ש"י רבי דעכ"פ פסח הוא ממון בעלים, לא מיתפרשא האי ברייתא, דפשוט שאין אדם יכול לאסור דבר שאינו שלו בנותן לה באתננה. ואמנם צ"ב בלשון הגמ' "וכי אדם אוסר דבר שאינו שלו", ולכאורה לא רק מחמת זה לא נאסרים הקדשים, כיון דאי ע"י שגונב קדשים קלים, הוא מועל כהראב"ד ודלא כר"י הגלילי, הרי כשנתנן באתננה, הוא גונב קדשים, ובכך הוא מתחייב בנפשו במעילה במזיד, ובמילא פטור מלשלם לה [למ"ד דאף במיתה ב"ש אמרינן קלבד"מ, וכן למ"ד דמועל בקדשים שהקדיש עובר בבל יחל ויתחייב מלקות], ולכך לא הוי הקדשים אתנן, ובמילא לא בעי קרא שמתרין, כי הם כלל לא אתנן.

ב. אך זה אינו, דהלא קאמר רבא בכמה מקומות (ב"ק ע"ב ב"מ צ"א). אתנן אסרה תורה ואפי' בא על אמו, דלא מיפטר בקם לי' בדרכה מיני' בהא, וא"כ אף אם הוי מועל, אכתי מה שמשלם לה הוי אתנן, ולכך בעי קרא דאו נדר דמותרין, ולמה רק לר"י הגלילי או לרבי תפרש האי ברייתא.

ואלא ע"כ צריכין לבוא לש"י רש"י (ב"מ שם ד"ה אתנן) "דאתנן סתמא כתיב, לא שנא אמו ולא שנא פנויה, ואף על גב דאי תבעה ליה בדינא קמן תן לי אתנני לא מחייבינן ליה, דהא קם ליה בדרכה מיניה, כי יהביה ניהלה אתנן הוא, אלמא, אפילו במקום מיתה נמי רמו תשלומין עליה, אלא שאין כח לענשו בשתים, אבל ידי שמים לא יצא עד שישלם, דאי לא רמו תשלומין עליה, כי יהביה ניהלה מי הוה אתנן, מתנה בעלמא הוא דיהיב לה, וכו' דאי תפיס לא מפקינן מיניה, כך שמעתי מפי מורי הזקן וכו', והביא לי מורי ראייה על זה". והיינו, דכיון דאף בנפטר בקלבד"מ חייב בידי שמים, וכגון שתפסה לא מפקינן מיניה, הוי זה אתנן גם כשמתחייב בנפשו. ונימא, דלכך בעי קרא הכא או נדר, להתיר הקדשים, דלא הוי אתנן אף שיתחייב.

אך גם בזה לא ניחא, דהלא בעלמא שייך למימר דאי תפסה לא מפקינן מיניה, אך הכא לא שייך למימר הכי, דהלא אין זה שלו, וא"כ אף אי תפוס זה, מפקינן מינה, וא"כ מה בעי קרא להתיר הקדשים, והרי אינם יכולים להגיע לכלל אתנן, ובע"כ צ"ל דקאי כר"י הגלילי, דממון בעלים הוא, ולכך אי תפוס, לא מפקינן מינה, והוי אתנן, ובעי קרא להתיר קדשים אלו, אך לפי"ז היתה הגמ' צריכה לומר, וכי יכולה "לתפוס" דבר שאינה שלו, אלא ע"כ הוא כר"י הגלילי דלא הוי מעילה, ולכך חייב דלא נפטר במיתה, וא"כ בכל אופן צריך להעמיד הברייתא כר"י הגלילי, ודו"ק. [אך נראה שמרוב הפלפול כבר טעיתי בחשבון מהלך הגמ'. ועי' עוד בהג' על ספר הצ"ח (לעיל ל"ב. אות ס"ב), דהברוך טעם מפלפל שם, דבשי' רבא הנ"ל יש חולקים, ומוכיח דאביי חולק על רבא בזה, וא"כ סוגיין אתי שפיר דהלא אביי הוא בעל המימרא דהכא].

ג. ובמה שכתב רש"י, דהיכא שנפטר בקלבד"מ עדיין חייב בידי שמים, ולכך יהני תפיסה, כתב המהרש"ל (יש"ש בב"ק, פ"ו ס"ו) דלא מהני התפיסה אלא בדלא עבדו בו החומרא, כגון בשוגג, או לא התרו בו או בזה"ז. אבל בעבדו בו החומרא, לא מהני תפיסה. וביאר דבריו בקובץ שיעורים (ב"ק אות ל"ג, וכתובות אות צ"ג) עפ"י דברי הרמב"ן במכות דהא דפטור מהממון הוא משום דחשיב כאילו שילם אותו, וא"כ זה שייך רק אם אכן המיתוהו, אבל אי לא עבדו בו החומרא דלא שייך לומר דהממון כלול במיתה, לכן אינו אלא פטור על הממון, בכה"ג אמר' דרק בדיני אדם פטור, אבל בדיני שמים חייב, וכן מהני ביה תפיסה.

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

[ד]. עוד כתב המהרש"ל שם, דאף לשיטת רש"י דכל דנפטר מטעם דקלבדר"מ חייב בדיני שמים, ואי תפס לא מפקינן מיניה, דוקא לענין קלבד"מ כתב כן, משום דמעיקר הדין חייב בממון, וכדדייק לשון רש"י. **אבל בשאר דוכתי דאמרי דפטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים כגון בגרמא בניזקין, אי תפיס מפקינן מיניה.** וכן דעת הריב"ש (שו"ת, סי' שצ"ב) **והוות יאיר** (סי' מ"ה) ולכאורה זה גם כוונת התומים (סי' כ"ח סק"ד, אך לא זכיתי להבין את עומק דב"ק וה' יאיר עיני).

ומלשון המהרש"ל משמע דהבין בדברי רש"י, דדין התפיסה בקלב"מ תלוי בחיוב ביד"ש, והיינו, כיון שחייב ביד"ש מהני ביה תפיסה. וכן נקט **בקצוה"ח** (ר"ס כ"ח) בדעת רש"י הנ"ל, ולכן כתב דמה שכתב המהרש"ל הנ"ל דדברי רש"י לא מיירי אלא בדלא עבדינן החומרא, הן לגבי דין התפיסה אמרה, והן לגבי החיוב לצאת ידי"ש, כי דין התפיסה תליא בדין החיוב ביד"ש. ובזה נחלק עם **הנתיבות המשפט** (שם סק"ב) דלא אמרה המהרש"ל אלא לענין זכות התפיסה, אבל לענין לצאת ביד"ש יודה המהרש"ל דחייב אף בעבדינן החומרא, ומשום "ודאי, תפיסה והחיוב לצי"ש תלוי זה בזה, דכל היכי דמחויב לצאת ידי"ש מהני תפיסה כיון דחייב הוא, וכמש"כ רש"י פ' השוכר דף צא" עכ"ל הנתיבות.

ועי' **בטורי אבן** (חגיגה י. ד"ה נפש), **והתומים** (שם) דמדדייקים מלשון **התוס'** בסנהדרין (ע"ב. ד"ה הואיל ונפיק) דחולקים עם רש"י, ואף תפיסה לא תועיל בחייב בידי שמים [ולשון התוס' ההוא בסנהדרין שממש דייקו דלא כרש"י, הוא אף בתוס' **הרא"ש** בב"מ שם, ואף בחי' **הרשב"א** בב"ק שם]. אמנם עי' **בקצוה"ח** הנ"ל, דאף הוא היה לו הו"א לומר דתוס' הנ"ל חולקים עם רש"י, ודחה זאת ע"פ המהרש"ל הנ"ל עיי"ש. ומה שכתב **המרומי שדה** בסוג', דאביי לא רצה להעמיד המשנה בתמורה כר"י הגלילי, דלא מצינו למי שיפסוק כר"י הגלילי, צ"ב ממה שהבאנו לעיל (אות א'), עיי"ש.

[ד]. ובמה שקאמר אביי דמנאה את הזונה לקרבן פסח וזה היה אתננה, הביא בספר **"דף על הדף"** קושיא מחוכמת שהקשה חכם אחד בקובץ **כרם שלמה** (שנה ט' קובץ א' עמוד כ'), דהא אביי ס"ל בתמורה (כ"ט), דרק אתנן זונה נכרית אסורה, וא"כ הרי במילא אינה יכולה להימנות על קרבן פסח. ומביא שם דכבר קדמו בקושיא בספר **שי למורא** (בבוחות נ"ו), דמיירי בבא עליה ונתגיירה, ואח"כ מנאה לקרבן פסח באתננה, עיי"ש. והנה לא ראיתי הקושיא והתירוץ בפנים, אלא רק מה שהביא בספר דף על הדף, ולפי מה שראיתי שם לא הבנתי, דמלבד הדוחק הרב בת"י זה, כל הקושיא מעיקרא ליתא, דהלא אביי קאמר שם דמי שקידושין תופסין בה, לא הוי אתנן, ושאר אמוראי פליגי, דאף בפנויה ישראלית בבא עליה לשם זנות הוי אתנן. אך בכל הישראליות שאין קידושין תופסין בהם [וכגון אמו דלעיל, ואשת איש, ואחות וכו'], בוודאי הוי אתנן אף לאביי, ואכתי לקרבן פסח יכול למנות. ואולי עוד צריך לעיין בספר עצמו בפנים, ודו"ק.

בגמ', כי פליגי ליקח בו חלוק ליקח בו טלית, רבנן סברי מהיות משה אמר רחמנא החייהו לשה. ורבי סבר החיה עצמך משה.

[ה]. וכתבו **התוס'** (ד"ה החיה עצמך משה) "תימה כיון דמקרא [מהיות משה] נפיק מה צריך לטעמא [דקאמר רבי] שעל מנת כן הקדישו ישראל פסחיהם. וי"ל דקמ"ל קרא דדעתו לכך".

והנה **הרמב"ם** (פ"ג ממע"ש ה"י) פסק: "מע"ש ניתן לאכילה ושתיה וכו' וסיכה כשתיה, ואסור להוציאו בשאר צרכיו כגון ליקח בו כלים ובגדים ועבדים שנאמר לא נתתי ממנו למת כלומר לא הוצאתי אותו בדבר שאינו מקיים את הגוף". והשיג עליו **הרמב"ן** בפר' כי תבוא (דברים כ"ו י"ד) וז"ל: "והרב רבי משה כתב בחבורו (שם), מעשר שני ניתן [וכו'] שנאמר ולא נתתי ממנו למת, כלומר לא הוצאתי אותו בדבר שאינו מקיים את הגוף. עשה מלת "למת" ככאן כנוי לדברים אשר לא יחיה האדם בהם, ואלו דברי הבאי".

וכתב **הכסף משנה** (שם): "אע"פ שהרמב"ן בפירוש התורה כתב על דברי רבינו בזה שהם דברי הבאי, נראה דלא דבר ריק הם דברי רבינו [וכו'] דמשנה במעשר שני (פ"ה, מ"ב) ולא נתתי ממנו למת לא לקחתי ממנו ארון ותכריכין למת. ומשמע לרבינו דבדרך אפילו מיתניא, ומשום דאיכא למידחי ולומר דדוקא נקט למת הא לחי דומיא דלמת דהיינו ליקח בגדים לחי שרי, לכך כתב רבינו דאין לומר כן דגם זה הוי בכלל למת, כיון שאינו דבר שהוא חוזר להיות חי, דהיינו אכילה ושתיה שחוזר להיות חלק אבר".

והפלי' בדברי הכס"מ הוא לכאורה כמו שכתב **הפנים יפות** (פרק כי תבוא שם) בביאור דברי הרמב"ם: "אלא הענין הוא שכל מאכל ומשתה יש בהם חיות **המחיה את האדם** כמו שתקנו בברכה אחרונה להחיות בהם נפש כל חי, דס"ל (ברכות מ"ד). אפילו אכל שלק והוא מזונו מברך עליו ג' ברכות, ולא אמרה תורה על טלית חלוק וכיוצא בהן כי אין בהן חיות, לכך לא נזכר במעשה בראשית אלא פרי המאכיל את האדם וכולם יונקים מעץ החיים אשר בגן ה', ולא

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

ביהמ"ד דקה

דרכי יצחק

שפיקוב

הוצרך אדם הראשון למלבוש עד אשר חטא ונגזר עליו מיתה, ע"כ צותה תורה שלא להוציא פירות מעשר שני אלא במאכל ומשתה ולא להורידם מבחינת חי לבחינת מת, וסדר הכתוב לא אכלתי באוני שאין שכינה שורה באנינות והוא פטור מכל המצות, והוסיף עליו שלא לאכול בטומאה כיון ששרה עליו רוח הטומאה, והוסיף אפילו בדבר הטהור כ"א במאכל ומשתה שיש בו חיות וקדושה".

ו. ובספר "שולי הגליון" על הרמב"ם שם [מכ"ק אדמו"ר הפני מנחם מגור זצ"ל] הקשה על הכס"מ והפנים יפות קושיא עצומה מסוגיין: "ותמוה לי מגמ' מפורשת פסחים (שם) דלרבנן 'החיהו לשה' ולפיכך אסור ליקח מפסח בגד וחלוק, ולרבי דס"ל 'החיהו עצמך משה' מותר ליקח אפילו טלית וחלוק. א"כ שייך בבגד ג"כ לשון חיות. ודוחק לומר דמירי שם כשאין לו בגד אחר, וערום אסור לברך ופסח טעון ברכה כדאי' (להלן קב"א). ורמב"ם חמץ ומצה (פ"ה ה"ז), והוי צורך הפסח כעצים לצלייתו, יוצא שעל ידי קניית הבגד יכול להחיות עצמו ולאכול הפסח החיהו עצמך משה ואכמ"ל".

"וכן בערכין (כ"ג: כ"ה) ילפינן מקרא ד'ואם מך הוא מערכך' - החיהו מערכך, לא רק למזון ל' יום אלא גם לכסות, הרי שגם בגד בכלל החיהו, וכן לכסות י"ב חודש סנדליו ותפילין, ובתפילין אולי י"ל כיון דכתיב 'למען ירבו ימיכם', וקסבר נדרש גם לפני פניו [ע"ו שבת לב: קידושין לד.], ושפיר בכלל החיהו, אבל כסות קשה שהרי כאן כתב הרמב"ם דליקח בו חלוק בדבר שאינו חוזר להיות חלק מגופו וכו' לא הוי לשון חיות".

"ואולי י"ל דבערכין שם אינו קדושת הגוף כמעשר שני שאם נטמא וכו', אלא אחריות דמים, וברש"י 'החיהו מערכך' - שהוא יהיה קיים מערכך, והיינו על ידי שיתלבש מערכך יש לו הנאת חיות בגוף, שחוסך מאכילתו כדי להתלבש, וכמו שאי' (ב"מ נ"ב). עשיק לגביך ושוי לכריסך, ובחולין (פ"ה:) ילבש ויתכסה ממה שיש לו ויאכל פחות ממה שיש לו, ובשבת (קכ"ט). ימכור כל מה שיש לו ויקח מנעלים לרגליו [כגירסת הרשב"ם פסחים ק"ב]. ד"ה ואל תמנע, ובגמ' שם הגירסא לפנינו 'מכור אדם קורות ביתו', ועל ידי שנותנין לו בגד מערכו יכול לקנות מאכל, ושפיר החיהו מערכך. אי נמי כמו שכתבו הר"ן והרא"ש (מדים ל"ג). במודר הנאת מאכל מחבירו, שאסור לשאול ממנו טלית וחלוק להיראות בו, כי על ידי כך יוסיפו לו מנה יפה אם יתלבש יפה, ושפיר 'החיהו' - במאכל מערכך. וכל זה בערכין, אבל במעשר שני גוף המעשר נתפס בקדושת מעשר, וכתיב 'ממנו' וצריך להיות החיות ממנו".

"אבל מפסח אכתי קשה שגם הוי גוף הקדושה. וי"ל שאמרו חז"ל בפסחים שם על מנת כן הקדישו ישראל מעות פסחיהן, ואתי שפיר. ומיושב על פי זה קושיית תוד"ה החיה, פסחים שם. ואכמ"ל ובחידושי לפרשת תבא הארכתי בזה", עכ"ל הפני מנחם זצ"ל. [והיינו, דבאמת מקרא גופיה היינו אומרים דאין יכול ליקח כסות, דאינו נכלל בלשון החיהו, אך כיון שעל מנת כן הקדישו, לכך יכול ליקח כלים ובגדים, ומיושב קו' התוס', מה הוסיף רבי על מה שמפורש בקרא].

ז. וצ"ב בדבריו, ראשית דלמה הקשה רק אליבא דרבי דמתיר כסות וטלית, והלא אף לרבנן שהתירו עצים, ובמע"ש לא הותר לו ליקח עצים במעות, וא"כ בלאו הכי קשה מפסח לכו"ע. ואז התירוץ דעל מנת כן הקדישו, לא יהני לרבנן, דרבי קאמר זאת, ולרבנן רק דרשינן הקרא, מהיות משה. וביותר צ"ב, דהלא מגוף קו' התוס', שהבינו שבהחיהו משה, שרי גם כסות וטלית, ולא בעי על מנת כן הקדישו, קשה על הכס"מ והפנים יפות, דהלא התוס' לא חילקו כדבריו. ואף אי נימא, דמתוס' לק"מ, דהתוס' סברו כהרמב"ן ולא כרמב"ם, ולא דרשו "ולא נתתי ממנו למת", אך עכ"פ גם לרמב"ן אסור בכל דבר שאינו של אוכל, ואף אם הוא דבר מצוה, כדכתב שם להדיא, וא"כ בעל כרחך צ"ל דנשתנה דינו של הקדש הקרבן פסח לכו"ע, וא"כ אף לרבי לק"מ. ומערכין ל"ק, כמו שכתב בעצמו, דזהו קדושת דמים, ולא קדושת הגוף ואינו דומה, וצ"ע.

ח. ואמנם התבוננתי שוב, דמה שרוצה הפנ"מ לתרץ קו' התוס', דעל מנת כן הקדישו קאי על כסות וטלית, הוא קשה מאוד, דאי נימא כתי' אדרבא הוא מעורר קושיא גדולה על תוס', דהלא שיטת התוס' מבואר בכמה אנפי, דכל האיסור שלקנות במעות מע"ש [ולנה"ל אף בקדשים קלים] הוא רק מדרבנן, כמבואר שיטתם ביבמות (ע"ג). ובב"מ (נ"ג. ג. בת"י השני) וכ"כ התוס' הרא"ש (ביבמות שם, ובקדושין נ"א). אמנם בתוס' (ע"ז ס"ב: ד"ה העלה) נראה שהסתפקו בזה. וא"כ אי נימא דהתוס' הכא סבירא להו דאינו רק מדרבנן, מה הקשו מה הוסיף רבי על הפסוק שעל מנת כן הקדישו, והלא בהכרח צריך לזאת דבלא על מנת כן, יהיה אסור מדרבנן לקנות כסות וטלית. ואי סברי התוס' דהוא אסור מדאורייתא כדעת הרמב"ם הנ"ל והרמב"ן ע"ה"ת שם, והר"ש משאנץ (מע"ש פ"ה מ"ב) והרשב"א והריטב"א והמאירי (יבמות ע"ד), א"כ היאך בכלל יכול ה"על מנת כן" להתיר מה שהתורה אסרה. ושוב יראה מזה, שעל כרחך יש חילוק יסודי בין מע"ש להקדש פסח, וזהו קושיית התוס', דבקרא גופיה לרבי נכלל ההיתר של כסות וכלים, ובזה צע"ג במה שרצה לתרץ קו' התוס'. שו"ר שזכיתי לכוון לדעת הקרית ספר (סוף פ"ד מק"פ) דאף הוא הבין כן בקו' התוס' בסוג', שאי אפשר שחכמים יוסיפו על מה שקרא לא התיר, ועל כרחך מוכרח שמה שהתיר רבי, הוא כבר בקרא עצמו, וא"כ מהו דאמר על מנת כן, וברוך שכיוונתי, וצ"ע בדברי הפנ"מ.

ביאורים ומילואים - על סדר הדף היומי

והנפק"מ בין קרבן פסח למעשר שני, הוא נפק"מ אחרת, וכמו שכתבו הרבה מנו"כ הרמב"ם (עי' מל"מ ולח"מ פ"ד מק"פ ה"א), ושו"ת **חכם צבי** (סי' קי"ג), דחזינן בסוג' לעיל גבי אתנן, דממנ"פ יש חלק בעלים בקרבן פסח עצמו, אי לר"י הגלילי דכן הוא בכל קדשים קלים, ולרבי הא דאמרן, וא"כ מצד החלק בעלים שבדבר, התירה התורה לקחת לדברים אחרים, מצה ומרור ועצים לכו"ע, וכלים וטלית לרבי, ודו"ק.

פסחים צ' עמוד ב'

בגמ', כגון דמסרינהו לבית דין, וכדרב שמעיה. דאמר חזקה, אין בית דין של כהנים עומדין משם עד שיכלו מעות שבשופרות.

ט]. והקשה השפת אמת בסוג' (ד"ה בגמ' וכד"ש), דלכאורה חזקה דרב שמע"א אינו נידון לכאן, דהכא כדי להקריב בעבור המחוסר כיפורים צריכים לעבור על עשה דהשלמה, כמ"ש רש"י לעיל במתני' (עמוד א' ד"ה שוחטין עליו), א"כ הגם דרשאין לעבור על עשה דהשלמה דיבוא עשה דפסח שיש בו כרת וידחה עשה דאין בו כרת, מ"מ כל כהן ידחה על חבירו, ועכ"פ חזקה דכהנים לא שייך כאן.

ובאמת דלשון הגמ' דהכא היא "הא מחוסר כפרה שקינו בידו". ובעופות אמרינן לעיל (ג"ט). דלכו"ע בחטאת העוף ליכא איסור עשה דהשלמה, דאין למזבח אלא דמה. ופירש"י שם (ד"ה הבא) "חטאת העוף נאכלת לכהנים, ואין בה הקטרה, ועשה דהשלמה גבי הקטרה כתיב", ע"כ. וא"כ אף שבאמת רש"י כתב במשנה אליבא דהאמת, דמקריבין למחוסר כיפורים אחר התמיד של בין הערבים, ודוחין עשה דהשלמה, אך בתוך השו"ט בגמ', כשאיתי ראייה מחזקה דרב שמע"א, י"ל דלכך מירי דווקא מקינו, דאי לאו הכי, לא יהיה חזקה דכהנים, וכקול' השפ"א.

י]. אך בלאו הכי נפלא דעת ממני דברי קדשו של השפת אמת דהכא, שהם סותרים לכאורה את דבריו בריש שבת, דהכי משמע מדבריו, דהקרבת הכהנים למחוסר כיפורים הוא איסור, אלא שרשאין לעבור על עשה דהשלמה כדי לזכות את המחוסר כיפורים בקרבן פסח, אמנם בשבת (ד) כתב השפ"א להיפך, דשם הקשו בתוס' (ד"ה וכו' אומרים לאדם חטא בשביל) וז"ל: ועוד י"ל דדוקא היכא דפשע קאמר וכי אומרים לו לאדם חטא כדי כו' ואתי שפיר הא דאמר' (פסחים טז). דאתי עשה דפסח שיש בו כרת ודחי עשה דהשלמה וקא עברי כהנים בעשה דהשלמה ומקריבין למחוסר כפורים כפרתו כדי שיביא פסחו" ע"כ.

והקשה השפת אמת שם "ודחי עשה דהשלמה, לכאורה קשה דהתם כיון דדחי הרי הוא עושה בהיתר, כמ"ש מילה דוחה שבת, וכיון שניתן כך לדחות מה ענינו לחטא כדי שיזכה חבירך דהא לא הוי חטא כלל". וסליק בקושיא, וצ"ל דקושייתו בסוג' אינה אליבא דהאמת לשיטתו, אלא היא קו' על התוס' דשבת הנ"ל, ודוחק.

אך גם על תוס' בלאו הכי לק"מ, ובזה אף לכאורה מיושבת מעיקרא קושיית השפ"א דהכא, דהלא שיטת התוס' לעיל (נט. ד"ה אתי עשה וכו'), דהקרבא למחוסר כיפורים, שרי אחר ששחטו בשבילו הקרבן פסח, דאל"ה לא הוי ככל עשה דוחה, דרק בעידנא דדחי מקיים העשה, ועל כרחך שכבר הקריבו הפסח, וכעת אם לא יקריבו הקרבן כפרה, הוי שחיטת הזבח פסולה, ע"כ. וא"כ בוודאי י"ל דאיכא חזקה דכהנים, דהלא יהיה עוונם במ אם יתגלה למפרע שהקריבו למי שאינו כשר בפסח, וכדי להכשיר חילם, צריכים להקריב הכפרה, וא"כ לא רק בקינים אלא גם בבהמה נאמר הכי, דשפיר הוי חזקה, דהכהנים לא ידחו, דבר שהכשר מעשי עצמם תלוי בזה, ודו"ק.

בגמ', סבר לה כרבי יצחק דאמר טמאי מת מצוה היו, שחל שביעי שלהן להיות בערב הפסח.

יא]. ופירש"י: "סבר לה כר' יצחק דאמר בספרי, אותן אנשים שבפסח מדבר שהיו טמאין לנפש אדם טמאי מת מצוה היו, שחל שביעי". **במסורת הש"ס** כאן ציין לסוכה (ב"ה: דאי' שם ברייתא זו בשם רבי יצחק. ומה דרש"י מציין לספרי, ולא לגמ' בסוכה, י"ל דמרש"י בסוכה שם (ד"ה ה"ג בספרי), וכן כתבו שם התוס' (ד"ה שחל שביעי שלהן) להדיא, הגי' בגמ' סוכה היתה שרבי עקיבא הוא דאמר טמאי מת מצוה היו, ורש"י ותוס' שם הביאו גי' הספרי דהיא מימרא דרבי יצחק, וכתבו התוס' שם, דאף הכא בפסחים יש שגורסים דרב סבר לה כרבי עקיבא וכו', אך התוס' מקיימים גי' רבי יצחק עיי"ש, ואולי לכך רש"י מציין שוב לספרי דשם בוודאי הגי' רבי יצחק, ולא לסוכה דנחלקו הגירסאות.